

בא תשפ"ד: מזוזות בעזה

רמב"ן שמות פרשת בא - בשלח פרק יג

ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון. והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ (לעיל יב טו) ובעזיבת הפסח (במדבר ט ג), והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופתים על ידינו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנזכיר זה בפיו בבקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא א) אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב (דברים טז ג) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ושנעשה סכה בכל שנה:

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יא

ופסח יי' על הפתח ולא יתן והלא דברים ק"ו ומה אם דם פסח מצרים הקל שאינו אלא לשעה ואינו נוהג ביום ובלילה ואינו נוהג לדורות נאמר בו ולא יתן המשחית מזוזה שהיא חמורה שיש בה עשרה שמות מיוחדין ונוהגת ביום ובלילה ונוהגת לדורות על אחת כמה וכמה שלא יתן המשחית אלא מי גרם עונותינו שנאמר [עונותיכם הטו אלה וגו'] (ירמיה ה כה) וכתוב [כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין אלהיכם וחטאתיכם הסתירו מכם פנים משמוע (ישעיה נט ב)].

מנחות מד.

יחזור 13: משום יישוב א"י. ללאחר שקבעה שזו אינו נוטלה משם אפי' יוצא ממנו כדלמך צ"ה השואל צ"מ (דף 97 ב). הלכך בקושי ילא ממנה מפני טורח מזוזה אחרת ואפי' יוצא ממנה ישכרנה אחר מהרה כשימלאנה מזומנת במזוזה ונמלאה א"י מיושבת: אלא שיש לו שתייהן. ואם אינו מניח אלא אחת אותה מלו' מיהא קיים: חדא מצוה נמי לא ליעביד. בתמיה: ומיעיקרא. דלמך מעכצת: מאי סבר שמוא יפשיע. אי אמרי' דלניה מעכצת יפשיע ולא יקנה האחרת: בשמונה עשה. ד' פקטיות יש בהן ואכל מדא קיימי תרי עשה וקשרתם לאות והיו לטוטפו' (דברים יא) ב' לא (ב) זוהיה כי יביאך (שמות יג) ב' כתיב ו' והיה [א] כי יביאך לאות וגו' ושמת את החוקה וגו' ובסוף הפרשה כתיב והיה לאות וגו' הרי ג' ובק"ש (דברים ו) וקשרתם לאות והיו לטוטפות וכן זוהיה אם שמוע (שם ה) תרי הרי ז' ושמתם את דברי אלה דלרשינן צפ"ה הקומץ [רצה] (נעיל דף 97 ב): דכתפילין קמישטעי שתהא שימה כנגד הלכ הרי ח': י"א בצייצית ח'. ועשו ונתנו והיה וראיתם גדילים תעשה לך י"ב:

מאות זהובים בא וישב על הפתח אמרה היא יכנס נכנס הציעה לו ז' ממות שש של כסף ואחת של זהב ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה באו ד' צייציותיו ומפחו לו על פניו נשמט וישב לו ע"ג קרקע ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע אמרה לו גפה של רומי שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת ציונו ה' אלהינו וציצית שמה וכתוב בה א' אני ה' אלהיכם שתי פעמים אני הוא שעתידי ליפרע ואני הוא שעתידי לשלם שכר עכשיו נדמו עלי כד' עדים אמרה לו איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה כתב ונתן בידה עמדה וחילקה כל נכסיה שליש למלכות ושלש לעניים ושלש נמלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של ר' ב' חייא אמרה לו רבי צוה עלי ויעשוני גיורת אמר לה בתי שמוא עיניך נתת באחד מן התלמידים הוציאה כתב מידה ונתנה לו אמר לה לכי זכי במקחך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מתן שכרו בעה"ז ולעה"ב איני יודע כמה אמר רב שלשים יום פטורה מן הציצית מיכן ואילך חייבת תניא נמי הכי ג' הדר בפונדקי בא"י והשוכר בית בח"ל כל שלשים יום פטור מן המזוזה מיכן ואילך חייב אבל השוכר בית בא"י עושה מזוזה לאלתר משום יישוב דא"י: תפלה של יד אינה מעכבת¹⁷: אמר רב חסדא

אחרים הכי נמי כסותך ולא של אחרים אע"ג דמזוזה חייב השוכר כדמסיק התם (שם): דציתך לא אתא לאפקי צית אחרים אלא לכרצא דלמך דרך ציתך (נעיל דף 97 ב). ופ"ק דיומא (דף יא): נמי איכא הכי וה"ט דלא מסתבר קרא למעוטי צית אחרים דכיון דלשימור עביד ל"ש מיהו כל ל' יום פטור דלאו צית דירה ידיה הוא [ה] כדלמרינן פ"ק דצבא צתרא (דף ט). גבי נשתהה שם ל' יום הרי הוא כאלשי העיר והא דמיימי הכא ט"ו קינע לרבי יהודה להא דטלית שאולה דמסתבר ליה לדמות טלית מדרבנן למזוזה דלורייתא וז"ע אי מלינן למימר דלענין לפטור עד ל' יום הוא דמיימי ומיהו י"ל דמזוזה נמי מדרבנן דתרי ציתך כתיבי והא דצעי צסוף השואל (ב"מ קא): מזוזה על מי ופריך הא אמר רב משרשיא חובת הדך היא לאו לחיובי שוכר מיימי לה אלא ה"ק פשיטא שהמסכיר אינו חייב כיון שאינו דר שם וכן פ"ק דמסכת ע"ז (דף כה. טס) דפריך צית נמי מפקע ליה ממזוזה ומשני חובת הדך היא פ"י שאם ירצה לא ידור בו אלא ישתמש בו לתנן וקש ולא מייחייב והא דלמרינן ריש ר"א דמילה (שנת קנא): לא לכל אמר ר"א מכסירי מזוזה דוחין את השבת דמודה ר"א שאם ציץ טליתו ועשה מזוזה לפתחו חייב הואיל וצידו להפקינן ה"מ למימר הואיל וצידו [ח] שאל להיורה אלא הוויית הורה דרל

המבואר בבני-יומא החדש - י"ב טעמות / תלמוד בבלי - ש"ס ויולא החדש / עמוד 89

בית הבחירה (מאירי) מסכת שבת דף קמח עמוד א

ויש שואלים בה ממה שאמרו טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית לאחר שלשים חייבת והם מפרשים תוך שלשים יום פטורה דרחמנא אמר כסותך ואע"פ שאין יכול להכריחו להחזירה מ"מ אינה כסותו לאחר שלשים הואיל והיה לו לתבעה ולא תבעה הרי הוא כמוחלה אצלו לכל זמן שתצטרך לו והרי היא כשלו ומ"מ יש להשיב בה אדרבא איכא מסתברא תוך ל' תתחייב שהרי אינו מוכרח להחזירה לאחר ל' תפטר הואיל והלה יכול להכריחו להשיבה אצלו אלא זו של טלית לא בסתם שאלה נשנית אלא שכל שלשים ניכר הוא ששאלה היא ולאחר שלשים אפי' שאלה בפירוש לכל אותו זמן אין הדבר ניכר שהיא שאולה וי"מ בה לאחר שלשים חייבת כלומר אם שאלה ליותר משלשים חייבת מיד וכן במזוזה השוכר בית כל שלשים יום פטורה מן המזוזה הא משלשים ואילך חייבת כלומר שאם שכרה ליותר משלשים חייבת לאלתר הואיל ודעתו לדור בה כל כך ולדעתי סתם הלואה שלשים יום וכן סתם שאלה בדבר שאין תשמישו תדיר ולא דקדקו בכאן אלא על הלשון שלשון שאלה מורה דבר שסתמו להחזירו לשעה מפני שהנחתו מיוחדת לדבר החוזר בעין ואדם עשוי להחזירו לכשנשתמש בו אבל לשון הלואה מורה דבר שסתמו לעכב ולא להחזירו לשעה ואע"פ שכדי יין אינם חוזרים בעין מ"מ אינו הולך אחר הענין אלא אחר הלשון וכל שהוא אומר לו לשון שאלה הוא בטוח על מהירות חזרתו ואינו כותב ומכאן קצת מפרשים עכשו ששניהם בלשון לעז לשון אחד שיהא אדם מדקדק בלשון לומר בלשון נתינה או מסירה וכיוצא באלו וכן אשה שואלת ככרות מחברתה על הדרך שכתבנו בכדי יין ושמן:

שפת אמת מסכת מנחות דף מד עמוד א

שם משום ישוב א"י פרש"י דחוק וי"ל הפי' משום דמזוזה שמירה לבית משום מזיקין לכן משום ישוב א"י לא הניחו כלל בית בלא מזוזה בא"י שלא יהי' בלא שמירה:

שו"ע יו"ד סי' רפו סכ"ב

השוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל פטור ממזוזה שלשים יום והשוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה מיד משום ישוב ארץ ישראל (והוא הדין לשואל בית דינו כשוכר) (ב"י בשם הר"ר מנוח וכ"מ בש"ס):

ערוך השולחן יורה דעה סימן רפו

סעיף מח

אמרו חז"ל במנחות [מ"ד א] הדר בפונדק פטור ממזוזה דדירת עראי היא לפני האורח שאינו עומד שם רק איזה ימים אך אם יושב שם שלשים יום חייב במזוזה דהוי קבע ונ"ל דזהו כשבעל הפונדק הוא עכו"ם אבל ישראל חייב הוא לעשות מזוזות בהחדרים של האורחים שהרי ביתו היא בשביל אורחים וכמ"ש בסעי' י"ח ע"ש ואין חילוק בפונדק בין ארץ ישראל לח"ל כמו שיש חילוק בשכירות כמו שיתבאר בסעי' הבא:

בית הבחירה (מאירי) מסכת יומא דף יא עמוד א

נמצא שדירת חיוב צריכה ארבעה תנאים דירת אדם ודירת חול ודירת קבע ודירת כבוד ויש מוסיפין שאף הבית יהא במקום חול ואם תשיבני לשכת פרהדרין אף היא פתוחה לחול היתה ותנן כל הלשכות הבנויות בקודש ופתוחות בחול תוכן חול ופונדק שעוברי דרכים ושבים נכנסים בו כגון בית המיוחד לאורחים וכיוצא בו פטורין מן המזוזה שאינו דירת קבע ומ"מ התבאר במנחות מ"ד א' שאם דר בו שלשים יום בארץ ישראל חייב משלשים ואילך:

מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף ד עמוד א

התם הא אמר רב משרשיא מזוזה חובת הדר היא. תרתי קאמר חובת הדר למעוטי משכי' אעפ"י שהוא דר בה אינה שלו דלא חייבה תורה אלא בביתו שלו ודר בה דביתך כתיב ודרשינן דרך ביאתך תדע לך דאמרינן במס' מנחות השוכר או השואל בית בחוצה לארץ פטור ממזוזה כל שלשים יום מכאן ואילך חייב ואי מדאוריית' מאי שנא קודם ל' מלאחר ל' וה"נ איתא במס' מזוזה דגרסי' התם הדר בפונדקי בארץ ישראל פטור כל שלשי' יום והשוכר חייב מיד ובהו"ל פטור והשוכר חייב לאחר ל' יום וטעמא דא"י משום ישוב א"י ודמיא הא לטלית שאולה דפטור מן הציצית כל שלשים יום ומכאן ואילך חייבת מדרבנן.

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ה

הלכה י

הכל חייבין במזוזה אפילו נשים ועבדים, ומחנכים את הקטנים לעשות מזוזה לבתיהם, השוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל פטור מן המזוזה ל' יום, אבל השוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה מיד.

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ו

סוכת ג חג בחג ובית שבספינה פטורין מן המזוזה לפי שאינן עשוין לדירת קבע

שו"ת חיים שאל חלק ב סימן כב

איברא דלענין מזוזה נרא' בעיני דפטור הדר בבי' בלאזאריטו הגם דיושב יות' מל' יום ולא מטעם שכתב השואל דדיר' בעל כרחו לאו שמיה דירה דזה סברת ר' יהודה פ"ק דיומא ואנן קי"ל כרבנן דסברי דדיר' בעל כרחו שמה דירה וכמ"ש

הרמב"ם בה' מזוזה כל השערי' שהיו במקדש לא הי"ל מזוזות חוץ משער נקבו' ושלפנים ממנו ושל לשכת פרהדרין מפני שהלשכ' הזו הית' בו דירה לכ"ג בשבעת ימי הפרשה עכ"ל אלמא משמע מסתמות דבריו דפסק כרבנן וחייבת מדאורייתא דדירה בע"כ שמה דירה. אמנם נראה לפטור ממ"ש הרמב"ם ופסקו מרן דסוכת החג ובתים של ספינה פטורים שנעשו לדירת עראי. ואף הלאזאריטו מהוי לדירת עראי. והגם דכתב מרן בבית יוסף סוף סי' רפ"ו שדין שואל בית בח"ל כדין השוכר ומטי בה משם ה"ר מנוח וכתב שם דטעמא דבח"ל פחות מל' יום פטורה דהוי דירת עראי ע"ש והי' מקום לו' דיותר מל' יום הוי דירת קבע והבתים של לאזאריטו נהי דאין נותנים שכירות מ"מ הוי כהשאלום. אבל נרא' דכיון דעיקר הלאזאריטו לדירת עראי פטורים הבתים דהוי כבתים של ספינה דהשוה אותם הרמב"ם לסוכת החג דאפי' בא"י דחייב מיד פטור. ובתים של ספינה זמנין טובא דידיעי באמדנא ורגילו' דמשכי טפי מל' ואפ"ה פטורי. ולכי תידוק דירת ישראל בבתים אלו גרע משאלה דבשאלה יש שואל כפי' ומשאל מתרצה אבל הכא זהו חק העיר ליכנס שם זמן בע"כ ולא דמי לשאלה ולא ללשכת כ"ג. ומה גם דכבר כתבנו לעיל דהממונה רשאי להחליף הבית ושילך לבית אחר. ומעיקרא בשוכר מגוי איכ' פלוגת' דרבוואתא דר"י פסק דשוכר מגוי פטור כמ"ש בהגמ"י והגם דקי"ל כהרמב"ם בשוכר מגוי דחייב והכי פשטה הוראה. מ"מ בנ"ד נרא' לכ"ע דפטור דאין זה ביתו אפי' לדירת עראי כיון שיכול להוציאו מבית זה לבית אחר. ועתה נתחדש לי מפי מגידי אמת דזמנין מחליפין מלאזאריטו זה ללאזאריטו אחר והוה עובדא בדאיכא אינשי טובא בלאזאריטו זה ולא נשא אותם הלך הלכו האישים ללאזאריטו אחר. ובכי האי נראה דהוי דירת עראי לכ"ע. ועוד בה דמסתמא כיון שהם בתי מלכות לא יוכל לקבוע מזוזה בדלת כהלכה גם שכירה בקרבה ימחו בידו מכמה טעמים וכדאי בזיון וקצף. ועמ"ש אני הדל בספרי הקטן פתח עינים פ"ק דיומא ע"ש. הכלל העולה דלפי דעתי הקצרה הדרים בזמן מה בלאזאריטו לשמור חקיו של אדוני הארץ גם לפי מה שהגידו דזמנין דהויא חלופי מלאזאריטו ללאזאריטו צריכין לערב ולשכור רשות מהממונה אשר מינהו הדוכוס להנהיג הלאזאריטו ופטורים מלהניח מזוזה בבתים שדרים בהם. וכן הוא המנהג. בית של הפקר

תוספות רי"ד מסכת שבת דף קלא עמוד ב

כל שעתא ושעתא זימני' הוא. פירש המורה כיון שיש לו טלית בכל יום שמששה בלא ציצית עובר בעשה. ואפילו מונחת בקופסא הילכך כל יומא רמיא מצותה עלי' ואינו נראה לי דהא קי"ל דחובת גברא היא וכלי קופסא אין חייבין בציצית והו"ל לתרוצי הכי קסבר כלי קופסא פטורין מן הציצית אלא ודאי על לבושת' קאמר דכל שעה שהוא לובשה חייב להטיל בה ציצית והילכך דחזה שבת ומתריך רב נחמן הואיל ובידו להפקירן וכיון שמפקיר טליתו לא קרינן בי' כסותך ואע"פ שלובשה [אינו] עובר דלא תהא אלא טלית שאולה שכל שלשים יום פטורה מן הציצית וכן נמי הבית כשמפקירו לא קרינא בי' ביתך ואע"פ שחובת הדר היא כ"ז שלא שכרה ממנו הו"ל כחונה בבית חבירו שאינו חייב במזוזה:

רמב"ם הלכות תרומות פרק א

הלכה ז

(ז) * אי זו היא ארץ שהחזיקו בה עולי מצרים, (סח) מרקם (סט) שהוא במזרח א"י (ע) עד הים הגדול, (עא) * מאשקלון שהיא לדרום א"י (עב) עד עכו (עג) שהיא בצפון, (עד) * היה מהלך מעכו לכזיב כל הארץ שעל ימינו (עה) שהוא מזרח הדרך הרי היא בחזקת ח"ל (עו) וטמאה משום ארץ העמים (עז) ופטורה מן המעשר (עח) ומן השביעית, (עט) עד שיודע לך שאותו המקום מא"י, וכל הארץ שעל שמאלו שהוא מערב הדרך, הרי היא בחזקת א"י (פ) וטהורה משום ארץ העמים (פא) וחייבת במעשר ובשביעית, (פב) עד שיודע לך שאותו מקום ח"ל, (פג) וכל ששופע ויורד מטורי אמנום ולפנים א"י, מטורי אמנום ולחוץ ח"ל, (פד) * והנסים שבים רואין אותן * כאילו חוט מתוח עליהם (פה) מטורי אמנום (פו) ועד (פז) נחל מצרים, (פח) מן החוט ולפנים א"י, מן החוט ולחוץ ח"ל, (פט) וזו היא צורתה.

דרך אמונה הלכות תרומות פרק א

(עא) מאשקלון. ואשקלון עצמה עולי מצרים כבשוה ולא עולי בבל כמש"כ רבנו לעיל ה"ה (קלב) אבל הגינות שבדרום אשקלון והמקום הנקרא פרשת אשקלון כבשוה עולי בבל ג"כ (קלג) אבל הערים שאחר אשקלון כגון עזה וכה"ג לא כבשוה גם עולי מצרים לפ"ד רבנו (קלד) אבל דעת הרבה ראשונים דעולי מצרים כבשו גם עזה רק עולי בבל לא כבשו רק עד אשקלון (קלה) ואפשר דגם כוונת רבנו דבריבוע זה כבשו הכל עולי מצרים אבל חוץ מריבוע זה יש מקומות הרבה שלא כבשו אבל יש גם מקומות שכבשו:

שו"ת מהרי"ט חלק א סימן מז

עזתה שנת הש"נז.

שאלה יורונו רבותינו שמעון שהיה דר בעיר אחת מערי יהודה ועזה שמה והיא ארץ רחבת ידים לסחורה ובה גנות ופרדסי' וכל מעדני עולם ובהיות שמעון בעזה הנז' היה סוחר נושא ונותן עם הבריו' ואירע שקנה סחור' מלוי אחד מסוחרי העיר ונשרפה הסחורה ההיא והוצרך שמעון לברוח מעזה זמן מה עד ראותו איך יתפשרו קרוביו ביני ביני עם הסוחר ההוא והלך לו למצרים ושם ג"כ נשא ונתן עם הבריות ומצא חן בעיניהם וישב שם זמן קצוב והיה לשמעון הנז' שני בנים והוליק' בחברתו למצרים שם השיאם נשים ולעולם היה דעתו של שמעון הנז' לחזור לארצו ואל ביתו ביני ביני נפט' שמעון הנז' לבי' עולמו וחיי לרבנו ולכל ישראל שבק וכאשר ראו בניו כך בחרו להם לחזור לארץ מולדתם יען כי ראו הסוחרים של מצרים היו מתעוללים עליהם לפי ששמעון אביהם היה לו עסק בממון המלך כל זמן היותו במצרים וכעת השני אחי' הנז' בחרו להם לחזור לארץ מולדתם הנז' ואשתו של א' מהאחים נתרצית בלב טוב וחזרה והאח האחר לא רצתה אשתו לעלות עמו ולא יכול לפייסה בשום אופן ובא הוא לבדו והניחה במצרי' ומצא בארצו עסק ופרנסה טובה וכל יודעיו ויודעי אביו לפניו שמחו לקראתו ונתנו לו סחורה ומעו' להתעסק בהם וכתב לה כמה פעמים שתעלה אצלו ושלח לה מעות להוצאות דרכה ולא רצתה וחזר הוא עצמו אחריה וחלה פניה ולא רצתה בשום אופן כעת יורונו אם יוכל להכריחה ואם יכול ליקח אשה אחרת עליה אם תתן כתף סוררת ושכרם כפול ומכופל מן השמים.

תשובה השואל הזה השכיל פיהו וסתם וכת' דר בעי' אחת מערי יהודה שיראה שמחזיקי' בה כארץ ישראל כדי שתהא תשובתי עליה הכל מעלין לא"י ואולם יהיה מקום לומר שהיא מאותה שהבי' בעל כפתור ופרח והיא בס"פ זה בורר א"ר אלעזר חורבא אחת היתה בתחומי עזה והיו קורין לה חורבא סגורתא ונר' שמתוכה רוצה להוכיח דהיא ארץ ישראל שאין ח"ל מטמאה בנגעי' דארץ אחוזתכם כתי' ועל הנחה זו השיבו מתו' משנתנו הכל מעלין לארץ ישראל ובעניונו הריני דן לפני רבותינו שיחיו שנראה בבירור שהיא ח"ל לכל דבריה דתנן בפרק קמא דגיטין מרקם למזרה ורקם כמזרח מאשקלון לדרום ואשקלון כדרום ועזה בדרומה של אשקלון היא שהכל היא ח"ל ובעי' למידק בגמ' דבבל לאו כא"י היא מדתנן מעכו לצפון ועכו כצפון אלמא כל מה שהוא חוץ לגבולין אלו הכל ח"ל. ובירושלמי דשביעית פ' שלש ארצות אית' בהדיא דחשיב התם תחומי ארץ ישראל וקחשיב גניא דאשקלון ודיי' מן מה דתני גנייה דאשקלון הדא אמרה אשקלון כלחוץ

ואני בעניי נראה לי שלכל הדברים השוו אותה לח"ל גמורה שאף היא טמאה כארץ העמים כמו שהוכחנו מההיא דערובין שיוסי הכהן שהי' מטמא ויוצא לחוצה לארץ אצל רבי יוסי בצידן. ומיהו זה יש לדחו' דטעמ' דכיון דלא החזיקו בה ישראל הו"ל כמדורות העכו"ם שהם בחזק' טומאת קברות דדוקא א"י שהחזיקו בה בדקה וטהרה ואף לענין ברכותיה של א"י אמרו בסו' כתובו' דברכותי של א"י בית סאה עושה ת"ק רבו' כור ובישיבתה של צוען בית סאה עושה ע' כור ומייתי מדתניא א"ר מאיר אני ראיתי בבקעת בית שאן בית סאה עושה ע' כורין ופי' רש"י שהיא משאר ארצו' וכיון שבשאר ארצות יש ע' כורין כ"ש דארץ מצרים שהיא מעולה מהם בית שאן מכבוש ראשון הוא ובאמצע א"י היא ולעולם היו מחזיקים בה שהיא א"י עד שבא רבי והתיר כדאמרי' בפ"ק דחולין וחשיב לה לענין הברכו' כשאר ארצות לכך נ"ל שכל א"י שלא כבשו עולי בבל יש לה דין סוריא דתניא ומייתי בפ"ק בשלשה דרכים שותה סוריא לא"י ובג' לח"ל עפרה טמא כח"ל והמוכר עבדו לסוריא כמוכר בח"ל והמביא גט מסוריא כמביא בח"ל והני תלת מילי שוין

בה א"י שלא כבשו עולי בבל עפר' טמא מהה' דיוסי הכהן ולענין עבדי' מדדייקינ' התם עכו כא"י לגיטין לגיטין אין לעבדי' לא ומעכו וכזיב ולהלן עד הנהר ועד אמנה החזיקו עולי מצרים כדתנן בשביעית ולענין גיטין תנן בהדיא מעכו לצפון ועכו כצפון אלמא כסוריא גמורה חשבינן לה.

ומעתה בנדון שלפנינו דבר פשו' הוא שאין האיש הזה רשאי לכוף את אשתו לעלות לעזה אע"פ שמדברי השואל נראה שרוצה ללמד זכות על עצמו מטעם שהוא חוזר לעירו ולעולם היתה דעת אביה' לחזור לעירם שמא הוא רוצה לדמותה להיא דאני פלוני שבגליל ארסתי אשה ביהודה לדעת קצת המפרשים ז"ל שכל שהחתן מעיר א' ונשא בעי' אחר' ע"ד ללכת לעירו נשאה זהו כשלא בא לעיר הזאת אלא לדעת נשואין בלב' אבל זה ששמעון אביו הלך שם לעסקיו עם ביתו ועם בניו ודר שם כמה שני' ואח' כמה ימים השיא שם את בניו אין לומר כאן שע"ד לחזור לעירו נשאה ואע"פ שיאמר שלעולם היה בדעתו של אביו לחזור דברים שבלב הם וגם כי ארכו להם שם הימים כמו שמוכח מן השאלה ואם מה שכתוב בשאלה שהעכו"ם היו מתעוללים עליו מטעם שאביו היה לו עסק בממון המלך אם יתברר דבר זה ודאי יכול להוציאה ממצרים לעיר אחרת שהיא כיוצא בה אבל זה שהוא טוען שבעזה מוצא עסק ופרנסה טובה אין זו טענה ואע"פ שהרב בעל תרומת הדשן בסימן רט"ו התיר לצאת ממקום הנשואין לענין הרוחת מזונו אם לא יוכל להתפרנס שם הנה מוכי' מדברי הריב"ש ז"ל בתשובת פ"א ופ"ח שהוא חולק בדבר זה שלא הת' להר' שמואל מאליו להוציא ממקום הנשואין אע"פ שטען שלא אתדר ליה שלא היה מוצא כדי פרנסתו שם ולבסוף בתשובתו האחרונה התיר לה מטעם שלא נשאה שם אלא שבא דרך מקרה למקום אבי האש' ומשפחתה. ומכל מקום אף דברי בעל תרומת הדשן ז"ל שהתיר לצאת ממקום הנשואין לפי שאינו מוצא פרנסתו שם לא התיר לצאת אלא לעיר שכמותה אבל לא מארץ לארץ ומכרך לעיר שאין פרנסתו תלויה באותו העיר דוקא הילכך אין האיש הזה יכול לכופה לשבת בעזה חדא דאין עזה נחשבת מארץ מצרים שהיא תחת מלכו' אחרת. ומן העריש' ולכאן קורין לה כפר אלש"אם ותנן שלש ארצו' לנשואין וה"ה בכל הארצות שהם חלוקות זו מזו כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ועיין בתשובות מהר"ם אלשיך ז"ל על הענין הזה ועוד דעזה לגבי מצרי' כמו מכרך לעיר חשיב דלא שכיח בהו כל מילי כמו במצרים ואין שם רופא ולא שאר דברים הצריכין דהוי כמו מעיר שרובה ישראל לעיר שרוב' עכו"ם כי היהודים אשר שם הם מיעוטא דמעוטא לגבי היהודים אשר במצרים ועוד שאין שם תלמוד תורה שונין הלכות לא מאן דגמיר ולא מאן דסביר אפילו פותח ספר אין בה והיאך יוציאה ממצרים שהוא מקום ריבוץ תלמידי חכמים ועיר גדולה של חכמים ושל סופרים והנרא' לעניות דעתי כתבתי בניחוץ גדול, הצעיר יוסף בכמהר"ר משה מטראני זלה"ה.

גליון מהרש"א יורה דעה סימן רפט

סעיף ב

[ב] [ש"ך ס"ק ב] כדי שתשמור. בעושה אותה משום מצוה רשאי לחשוב בשכר מצוה ישמרהו ד'. אבל העושה רק לכוונת שימור אין לו שמירה, אלא סכין היא בעיניו, תשובת גנת ורדים חלק א' באו"ח כלל ב' סימן כ"ח עלה מ"ה ע"ד [סוף ד"ה אין זו]:

שו"ת גינת ורדים חלק אורח חיים כלל ב סימן כח

ומה שתמה מעכ"ת עלי וכתב וז"ל ונוראו' נפלאתי שהרי מה שכותבים פסוקים אלו משום סי' טוב וברכה הוא מפני שהם פסוקי' שנכתבו בתורה בברכות שמברך הקב"ה את ישראל והשמח ומתברך בהם הוא מתברך באלקי ישראל וכבר שלח ר' לארטבן מזוזה שיניחנה על פתח הבית להצילו ולהגן עליו וא"כ בואו ונאמר שאין בפרשות שבמזוזה קדושה מאחר שהם הגנ' על הבית וכמ"ש מעכ"ת שאין קדושה בפסוקים אלו משום שכותבין אותן לס"ט =לסימן טוב= ולברכה והרי כל התורה כלה שמותיו של הקב"ה ואגוני מגנא כו' ולא מפני מעלות ותועלות שיש לתורה נאמר להורידה מקדושתה עכ"ל.

אין זו תמיהא של כלום דהא לא נגע ולא פגע למזוזה כלל דהתם כונתם הו' לשם מצוה כאשר צונו ה' אליקינו ושכר האדם לא נהיה מצד עשית הפועל ההו' אלא מצד עשותו מצותו ית' ובשכר זה השי"ת ישמרהו מכל רע אבל העושה מצוה

להנאתו וטובתו לא לצדקה תחשב לו כי עבירה היא בידו והרי הוא מועיל בקדושתה של תורה והא דאמרי' בגמ' האומר סלע זו לצדקה ע"מ שיחיה בני הרי זה צדיק גמור היינו כשמתנדבין בעשית צדקה לשם מצוה אלא שאינו עושה אותה לשמה אלא כדי שיהא לו הנאה וזה הוא שכתבו התוס' שם דהיא דאנטונינוס מיירי במי שתוהא על הראשונות וכאן מיירי במי שאינו תוהא דהיינו דכיון שעושה לשם מצוה אף אם לא יבא השכר שממתין אינו מתחרט ותוהא על מה שעשה שהרי אומר ס"ס מצוה עשיתי אבל כשאינו מכוין לשם מצוה אלא שעושה אותה קרדום לחפור בהם ומניח מזוזה בפתחו לשמור את ביתו אין לו שמירה אלא סכין בעיניו ולא תמוש רעה מביתו.